

MAGYAR KÖZIGAZGATÁS

Szerkesztőség és kiadóhivatal:
Budapest, II., Pasaréti-ut 2/c

KÖZIGAZGATÁSI HETILAP

Előfizetési ára:
az 1931. évre 28 pengő

Alapította:
BONCZA MIKLÓS

Főszerkesztő:
Dr. NÉMETHY KÁROLY

Felölős szerkesztő: **Dr. RUFFY PÁL**
Szerkesztő: **Dr. NÉMETHY IMRE**

A közgazdaságtudományi kar közigazgatási szakosztályának sorsa.

Irta: *Dr. Egedy István*, egyetemi ny. r. tanár.

A közigazgatás körében a fogalmazási tennivalók ellátására hivatott állásoknál az 1929:XXX. t. c. 65. §-a képesítésül a tudományegyetemen szerzett jogi vagy államtudományi tudori oklevelet, vagy a közgazdaságtudományi karon a közigazgatási szakosztály elvégzése után szerzett közgazdaságtudományi tudori oklevelet írja elő. E törvényes rendelkezésből folyik, hogy a közigazgatási pályákra való képzés ez idő szerint részben a jog- és államtudományi karoknak, részben a közgazdaságtudományi kar közigazgatási szakosztályának a feladata.

A jog- és államtudományi karokon a közigazgatási pályákra készülő ifjúság képzése együtt történik a bírói és ügyvédi pályára készülők képzésével; ugyanaz a tanrend, ugyanazok az alapvizsgák és a szigorlatnál mutatkozó eltérésnek sines különösebb jelentősége annak folytán, hogy a jogtudományi doktorátus az államtudományit is pótolja. A jogászok képzés egységes rendszeréből folyóan a jog- és államtudományi karokra a közigazgatási pályákra készülők is általános (egyetemes) jogász képzésben részesülnek; a közigazgatási jog ebben a rendszerben az egyetemes magyar jognak csak egy ágazata, amely azonban még a közigazgatási pályákra készülőknek sem részesül különleges méltánylásban. A jog- és államtudományi karok ennek következtében a közigazgatási tisztviselőknek azt a típusát fejlesztették ki, amelyet röviden *jogásztisztviselő* elnevezéssel jellemezhetünk.

A közgazdaságtudományi kar *közigazgatási szakosztálya* ezzel szemben a közigazgatási tisztviselők képzését öncélúan tűzte ki. Nem jogásztisztviselőt, hanem különleges *közigazgatási szakembert* kíván nevelni és ennek következtében egy tanrendjét, mint vizsgarendjét kizárólag ennek a célnak az irányában dolgozta ki, úgy hogy a szakosztályról minél kiválóbb közigazgatási szakemberek kerülhessenek ki. E célkitűzésnek megfelelően a közigazgatási szakosztály tanterve és vizsgarendje főleg a következőkben tér el a jogi és államtudományi tanfolyamokétól:

1. A tisztán jogi studiumokat a szakosztályon a közigazgatási tisztviselők részére szükséges mértékben tanítják; egyes jogi tárgyak tehát elmaradnak, másokat pedig korlátozottabb mértékben adnak elő.

2. A szakosztály tanrendje módot ad a közigazgatási jog alapos és beható tanulmányozására. Ennek következtében a közigazgatási jog általános részén felül kötelező tárgyak a közigazgatási jog egyes részei, így a mezőgazdasági közigazgatás, az

ipari közigazgatás, a közlekedési közigazgatás, a közegészségügyi közigazgatás, a rendőri büntetőjog és eljárás stb.

3. Ugyancsak külön kollegiumok tárgyai a közgazdasági politikának egyes, a közigazgatási tisztviselő részére nélkülözhetetlen részei; így az agrárpolitika, az iparpolitika, a közlekedési politika, a szociálpolitika stb.

4. A mezőgazdasági és a kereskedelmi szakosztályokkal való együttműködés lehetővé teszi, hogy a hallgatók a közigazgatási tisztviselő részére szükséges mezőgazdasági és kereskedelmi ismereteket is legalább összevonva, enciklopédikus módon tanulják.

5. A tanítást a kötelező szemináriumok és praktikumok gyakorlati irányúvá teszik, amellyel a hallgatók részére egy nemzetiségi vagy modern nyelven a tanulása kötelező.

A közigazgatási szakosztály ezzel a tanulmányi renddel egy új tisztviselő-típust akar kifejleszteni, nevezetesen olyan közigazgatási tisztviselőt akar nevelni, aki tanulmányainál fogva nemcsak általános jogász műveltséggel rendelkezik, hanem különösen járatos a közigazgatási jog különböző területein és amellyel ismeri azokat az életviszonyokat is, amelyek irányítására döntően kell befolynia. A közigazgatási szakosztálynak ez a kezdeményezése a magyar közigazgatás előrevitele szempontjából kétségtelenül figyelemreméltó; ez a kezdeményezés nem kívánja a jogásztisztviselő típusát kiküszöbölni, de kísérletet tesz tisztviselői karunknak modern irányú felfrissítésére.

Hogy a közigazgatási tisztviselők képzésére milyen arányban nyert befolyást a közigazgatási szakosztály, arra nézve álljanak itt a következő adatok. A joghallgatók száma Magyarországon állandóan 4000-en felül van, ellenben a közigazgatási szakosztály hallgatóinak a száma csak az utolsó tanévben haladta meg a 200-at. Az évenként kiadott jogi és államtudományi tudori oklevelek száma megközelíti az 1000-et; ellenben a közigazgatási szakosztály elvégzése után eddig doktori oklevelet összesen csak 82-en kaptak, az évenkénti szaporulat pedig nem tesz ki többet 20–30-nál. Ezek az arányszámok mutatják, hogy a közigazgatási szakosztály a jog- és államtudományi karok tisztviselőképzési jogát nem veszélyezteti; mégis a közigazgatási szakosztály elvégzése után évenként doktorátussal felruházott 20–30 ember alkalmas arra, hogy tisztviselői karunkba fokozatosan új szellemet vigyen be és a jogásztisztviselő mellé nemes küzdőtársnak odaállítsa a közigazgatási szakember különleges típusát. És ez a típus a gyakorlatban bevált; a közigazgatási szakosztályok doktorai az eddigi tapasztalatok szerint mindenütt jól megállták helyüket.

A közigazgatási képzés sikere kétségtelenül még fokozható lenne azáltal, hogy a Pázmány-egyetem jogi és államtudományi kara és a közigazgatási szakosztály között összeműködés létesülne egyrészt a jogi, másrészt a különleges közigazgatási és a gazdasági tárgyak tanítása tekintetében. Ennek az összeműködésnek a kidolgozása még a jövő feladata.

Az utóbbi hetekben sok szó esett a közgazdaságtudományi kar szétesztéséről. A közigazgatási szakosztály azonban a mezőgazdasági és kereskedelmi szakosztályoktól elszakítva, nélkülözné azt a támogatást, amelyet ezek a szakosztályok az általános közgazdasági és a különleges mezőgazdasági és kereskedelmi ismeretek nyújtásával biztosíthatnak. Egy más szervezeti körébe helyezés megfosztaná a közigazgatási szakosztályt eddigi jellegétől, úgy hogy nem tudná betölteni többé a magyar közigazgatás előnyére vállalt hivatását. A főiskolai képzés egy új színnel lenne halványabb, tisztviselőkarunk a különleges közigazgatási szakember típusával szegényebb. Megszűnnék a jogi karral való összeműködés lehetősége és ezzel megnehezülne az államtudományi képzés reformja is.

A magyar jogásztársadalom és a közigazgatási tisztviselői kar nem nézheti tétlenül a közigazgatási szakosztály sorsát, hanem igyekeznie kell befolyását olyan irányban érvényesíteni, hogy a szakosztály továbbra is maradék nélkül betölthesse azt a hivatást, amelyet az 1929:XXX. t.-c. 65. §-a részére kijelölt.

**Hiszek egy Istenben,
Hiszek egy hazában,
Hiszek egy isteni örök igazságban,
Hiszek Magyarország feltámadásában,
Amen.**

Az államhatalom az árpádkori magyar királyságban.

Folyó évi május hó 2-án lapunk szerkesztője, dr. Némethy Imre, az igazságügyminiszteriumba beosztott kir. törvényszéki bíró, a Magyar Jogászegylet teljes ülésén „Az államhatalom az árpádkori magyar királyságban” cím alatt előadást tartott.

Ez az előadás hozzákapsolódott ahhoz a tanulmányhoz, amelyet Némethy Imre több mint egy év előtt ugyancsak a Magyar Jogászegyletben az árpádkori magyar közigazgatás alapjairól olvasott fel. Ez utóbbit olvasóinkkal a Magyar Közigazgatás-nak mult évi április hó 27-én megjelent számában ismertettük és megjelent az — jelentékenyen kibővített tartalommal — a magyar jogászegyleti előadásokat tartalmazó füzetek sorában is.

Némethy Imrének most tartott előadása mindjárt kiindulópontul hivatkozott arra, hogy az elmúlt évben az árpádkori magyar állam szempontjából a területről és népességről mondottakkal szemben ezuttal a harmadik államalkotó tényezővel: az állami főhatalommal foglalkozik. Az állami főhatalom az árpádkori magyar királyságban az előadó szerint sok magánjogi jellemvonást tartalmazott, nem hiányzott azonban ebben az erőteljes közjogi jelleg sem, bárha az államhatalomnak ilyen természetű része sokszor jelent is magánjogi formák között.

A továbbiakban az előadó a következőket fejtegette ki:

Semmiesetre sem volt Szent Istvánnak és utódainak államhatalma olyan nagy mértékben magánjogi jellegű, mint a hűbéri királyság a maga tiszta alakjában. Nagy Károlynak és az utána következő frank, illetőleg német királyoknak állami berendezése nagy hatással volt ugyan arra az állami szervezetre, amelyet Szent István megalkotott; az árpádkori magyar állam-

ban azonban sokkal inkább állandósult a királyi hatalom, mint nyugaton, ahol a királyi jogok mellett nagy szerep jutott a népjogoknak. Királyi jogok és népjogok egymás mellé rendelt vagy egymást követő szerepben egyaránt abszolutizmusként jellemezhetők a középkori frank-német jogban akkor, ha a kialakult jogi fogalmakkal vesszük szemügyre a középkornak fejlett jogrendszerét nélkülöző állami berendezését.

Az egymástól független királyi és népi abszolutizmust csak a középkorinál fejlettebb jogrendszerben kialakult alkotmányosság kapcsolhatja össze. Alkotmányosságról az árpádkori magyar államban sem beszélhetünk; olyan királyi abszolutizmus jellemzi azonban a magyar államszervezetet az Árpádok korában, amelyben a népjog, az ősi magyar nemzetségek joga a királyi akaratából, mértéktartásából talál helyet az állami berendezésben. Szokásjogként jut ez eleinte nagy szerephez a királyi dekrétumokban megjelenő írott joggal szemben.

A továbbfejlődésben mindjobban közeledik egymáshoz a szokásjog és az írott jog területe. Szent István utódainak nagy gondjuk van arra, hogy az állami élet Szent István alapvetése épüljön tovább; de azt az alapot féltve őrző munkájukban sem felejtkeznek meg a magyar nemzetségek életében kialakult jogviszonyoknak és jogi berendezéseknek nagy jelentőségéről. Mindjobban megtalálja az együvértartozást megerősítő kapcsolatokat az eleinte elsősorban szokásjogként érvényesülő nemzetségi és a kezdetben főként írott jog formájában szerephez jutó királyi jog. A fejlődés során jelentékenyen fokozódik az írott jog szerepe a nemzetségek jogéletében, a szokásjogé pedig a királyi hatalomnak közvetlenül alávetett területeken, a birtokadományozások során egyébként is mind közelebb jutnak egymáshoz a királyi hatalomnak közvetlenebbül alávetettek és az ősi magyar nemzetségek tagjai: az adomány és szállásbirtokosok. A királyi hatalomban kezdetül fogva egyesült nemzetségi és királyi Magyarországból így fejlődik ki fokozatosan az az állami élet, amely az Árpádház kihalása után elvezet a megyei alkotmányhoz és a Szent Korona tanáchoz.

Némethy Imrének fentebb vázlatosan ismertett előadásához *Tihanyi Lajos* ügyvéd szólott hozzá. Hangzattal felszólalásában milyen fontos a jogtörténetnek nemzeti eszméitől áthatott és a nemzet ügyétől elválasztva következőlegesen figyelembevevő jogász szemlélete és örömmel üdvözölte ezt az előadó szavaiban.

Szászy Béla igazságügyi államtitkár elnöki zárószavában mutatott rá, mennyire nagy jelentőségű a jogtörténet a modern állami élet megismerése és helyes értékelése szempontjából; ha a távoli kor közt, amelyről az előadó szólott és napjaink között a kapcsolatot századok teremtik is meg, mégis tanulságos — az elnök zárószavai szerint — az előadó dolgozata egyebek közt abból a szempontból is, hogy olyan fejlődésmentek kezdetére és első szakaira mutatott rá, amelyek a mai jogélet folytonos továbbalakulásának megfigyelésénél közvetlenül szolgálhatnak tanulságul.

A Magyar Jogászegylet elnöke: *Szászy Béla* igazságügyi államtitkár elnöki zárószavában mutatott rá, mennyire nagy jelentőségű a jogtörténet a modern állami élet megismerése és helyes értékelése szempontjából; ha a távoli kor közt, amelyről az előadó szólott és napjaink között a kapcsolatot századok teremtik is meg, mégis tanulságos — az elnök zárószavai szerint — az előadó dolgozata egyebek közt abból a szempontból is, hogy olyan fejlődésmentek kezdetére és első szakaira mutatott rá, amelyek a mai jogélet folytonos továbbalakulásának megfigyelésénél közvetlenül szolgálhatnak tanulságul.

Racionalizálás.*

A közigazgatás terén ujabban megindult ugynevezett észszerűsítési irányzat célja egyszerűsíteni a közigazgatást s főként ősösbbe tenni, mert komoly aggodalom merült fel abban az irányban, hogy a túlméretezett közigazgatás költségeit az állam bevételeiből nem lehet fedezni.

Ha figyelembe vesszük, hogy még a boldog nagy Magyarország életében sem volt ismeretlen fogalom a

* A cikknek lapunkhoz beküldése óta széles mértékben ismertté váltak a közigazgatási egyszerűsítés kormánybiztoságának felállításával kapcsolatos nagyszabású tervek. Ezeket a cikkíró még nem ismerhette. A szerk.

közigazgatás egyszerűsítésére való törekvés, amelynek alapelveit az 1901:XX. t.-c. és egy sereg ügyviteli szabályzat állapítja meg, úgy az új racionalizálási törekvések nem lehetnek újdonságok. A Magyar Közigazgatás illusztris főszerkesztője, akkori belügyminiszteriumi miniszteri tanácsos, munkájának 434. oldalán olvasható: A közigazgatás egyszerűsítése oly reform, mely a közigazgatás egész területén, a miniszteri büroktól kezdve le a községhezágig és a jegyző irodájáig új szellemet kíván meghonosítani: az egyszerűség, az egyszerűség, a rend szellemét. Olvasható ott az is, hogy az egyszerűsítési akciótól a munkaező és munkaidő *parazlításának* meggátlása, az ügymenet gyorsasága és megbízhatósága várható, ami megvalósíthatónak volt jelezve minden rendszerváltozás nélkül.

Kétségtelen az idézetekből, hogy a takarékosági törekvés is megvolt a közigazgatás egyszerűsítésénél, ami talán akkor nem volt oly szükségzerű, mint a mai szűk határok közzé szorított Magyarországon. Az 1901:XX. t.-cikknek s az annak nyomán kiadott ügyviteli szabályoknak harminc évét meghaladó multja, azoknak használhatósága és a gyakorlati élettel való összeforrása igazolták az 1901. évi egyszerűsítéssel kapcsolatos rendeletek életrevalóságát és utasítások szükségességét; hosszú időn át kiállották ezek a próbát. De egy törvény vagy rendelet sem örökéletű. Az uralmon levő kormányok feladata a változó kor szellemének megfelelő újításokat életbeléptetni, a meglévőket összehangba hozni az új irányzattal s az anyagi lehetőségekre is figyelemmel lenni. Az e kérdésekkel összefüggésben álló személyi követelmények a normálstátusú egy időre el vannak intézve. Eszerint az állami intézmények alkalmazottainak létszáma megállapítást nyert s míg a fölös számok kiesnek, a mihez néhány év szükséges, addig az előléptetések be vannak szüntetve. Az önkormányzattal rendelkező testületeknél is bizonyos létszámapasztási korlátozások vannak elrendelve.

Ezalatt, nem számítva a szak- és középiskolákat, a négy tudományegyetem, a közgazdasági tudományi kar és a műegyetem a diplomák százait osztja ki.

Ha e sok képzett embernek meg volna az alkalma elhelyezkedni gazdasági téren s erre igazi kedv is mutatkoznék — a bizonytalanság eltűnnék. Költségvetésünk 55.3 százalékát a személyi kiadások teszik s ebben megdöbbentő, hogy a nyugdíjasok részére 436 millió pengő van előirányozva a tényleges tisztviselőkre előirányzott 212 millióval szemben.

A nyugdíjak nagy terhe az elesatolt területek polgári és katonai alkalmazottainak s az időközben történt létszámapasztásoknak teherféléiből áll. Ha igyekeztek is az új államok nyilatkozatokat kicsikarni, hogy a területeiken szolgált tisztviselők önként távoztak el és nem az erőszakoskodások és zaklatások elől, kétségtelen előttem, hogy az ott teljesített közszolgálatok alatt szerzett nyugdíjfizetés csak az utódállamokra kötelező. A pénzügyminiszternek abbéli kijelentését, hogy a nyugdíjterheket biztosítás útján a későbbi nemzedékre óhajtja áthárítani, örömmel és bizakodóan kell venni. Mihelyt ez sikerül, a mai aggodó ifjú nemzedék problémája is kedvező elintézés alá kerülhet.

A racionalizálásban nem a takarékoság a legfontosabb tényező, ezt önmagáért kell megcsinálni. A takarékoság nem veszelelyeztetheti a jól bevált intézkedési rendszereket, eljárásai szabályokat.

Történtek akárhányszor oly egyszerűsítési kísérletek, mik nehézkesebbeknek bizonyultak, mint a régebbi jól bevált s kipróbált eljárási módok. Most a fokozódó létszámsökkenéssel igazán racionálisan kell bánni mind az érdemi, mind a kezelési ügyek szempontjából s minden fölösleges sallangot ki kell küszöbölni. Ennek a gyakorlat embere csak örülni tud. Nézetem szerint a közigazgatás racionalizálásával kapcsolatos legelső lépések sorába tartozik, hogy a rendeletek állandó jellege biztosíttassék. Nem eredményezhet rendes munkát, ha alig jelenik meg egy rendelet, máris következnek a pótlások. A törvények és rendeletek feltétlen végrehajtása az egész vonalon tiszta, áttekinthető jogalkotásokról remélhető csak. Igazságos munkamegosztás a hivatalokban, a racionalizálás követelménye. A hivatalokban az egyéni felelősséget ki kell mélyíteni s a közönséggel való közvetlen érintkezés fejlesztése is az ügyek helyes és gyors elintézését fogja előmozdítani.

A tisztviselő minden intézkedése valamely törvényes intézkedésen nyugszik. A racionalizálás addig terjedhet, hogy mi módon tegyük meg a törvényen alapuló intézkedést okszerűen, vagyis céljának meg-

felelően a legkisebb idő alatt és a legkevesebb alakszerűséggel. Ha e tekintetben üdvös újítások történnek, ezt csak üdvözölni lehet.

Kiss Árpád,
államrendőrtanácosos.

ÁLTALÁNOS KÖZIGAZGATÁS.

Községi ügyek.

Háztartásrendezés.

A városok és községek háztartásának rendezését már részletesen megvitatták. Ennek ellenére kielégítő megoldás nincs. A sikertelenségnek az az oka, hogy úgy a javaslat-tervezők, mint a bírálók változatlanul fenn akarják tartani a helyzet megoldására vonatkozó eredeti álláspontjukat és így új ötlet hiányában egymáshoz semmi új ötletet nem jutnak közelebb. A dolog tengelye az állam által átengedett közszolgáltatások körül forog. Az eddigi adónemek átengedése nem hozott eredményt. A házadót viszont az állam nem engedheti át, mert amennyivel többet adna a községeknek, annnyival volna kevesebb fedezete a saját költségvetésében, amit a mai körülmények mellett nem tud pótolni. Ily őszinte feltárás mellett magától adódik a kérdés, vajjon nem lehetne-e oly kisegítő megoldást találni, amely mellett egyik álláspont sem szenvedne túlzott sérelmet? Megpróbálok ilyenre rámutatni.

Annak a hangoztatásával kezdem, hogy a dolgokat mindig a falvak lakosságának túlnyomó részét tevő kisbirtokosok szemszögéből fogom megvilágítani, akik között élek és így elgondolásukat alaposan ismerem. Emiatt megtoldom még a bevezetést annak leszögezésével, hogy sem a községi, sem a városi háztartásokat valaki kára nélkül nem lehet megoldani, valakinek vesztetnie kell, mert másként nem áll elő az a plusz, amire a segitendők számára van szükség.

Legelőször is a városok és községek háztartása rendezését el kell egymástól választani. A város és a község szükségletek szempontjából annyira távol esik egymástól, hogy közös megoldást számukra bajosan lehet találni. Segítsenek a városok egymáson, a községek pedig ugyanezeken közösen igyekezzenek eloszlatni a bajukat. A községek közös nevezőre hozása azonban semmi esetre sem jelenthet újabb adóterhet. A dolgot ott kell megfogni, ahol a baj fészke van, lássuk ezt a községek túlzott adminisztrációjában, fokozott és teherviselésükkel arányban nem álló költségeikben, rájuk rótt óriási terheken, helyi bajaikban, vagy abban, amiben tetszik. Itt kell valami, aránylag egyenlő, sémát felfedezni, hogy minden községnek könnyen megállapíthassák azt a takaróját, ameddig baj nélkül nyújtózkodnia szabad. Ez az egyenlő mérték pedig nem más, mint a községek lélekszáma. Minden község közigazgatási szükséglete és terhe, legalább is az általános igazgatás szempontjából, arányos. Több lakosnak több hivatalnok kell, kisebb községnek a dologi terhe is kevesebb. De úgy a nagyobb, mint a kisebb községek közigazgatási berendezésüket nemcsak a községek, hanem az állam érdekében is tartják. Amilyen világos, hogy az állam a községek dologi szükségleteiben nem segíthet, annyira nyilvánvaló, hogy a személyi kiadások egy részét köteles levenni a községek válláról, mert a községi tisztviselők munkájuknak legnagyobb részét az állam érdekében végzik. Már most vegye először is vissza az állam mindazokat a közszolgáltatásokat, amelyeket átengedett a községeknek. Legyen az övé az általános kereseti adó, az alkalmazottak kereseti adója, a bor és hús-fogyasztás, az italmérsi illeték, egyszóval nem kell a községek számára hagynia semmit. Mindezek helyett adjon az állam minden község részére lélekszámuk szerint megállapított évi hozzájárulást, vagy segélyt, amelyet évnegyedenként előre folyósítson. Legyen ez a segélyösszeg lelkenként évi négy pengő, amely szám megállapítása mellett az állam még mindig keres a eszeren, hiszen a visszakapott közszolgáltatások ma is többet tesznek ki, állami kezelésbe vétel mellett pedig csak fokozódhatnak. Ha azután az így megállapított összeg valamely község személyi közigazgatási szükségletére nem elég, azt a többi község mélyen sajnálja, de semmit sem tehet az érdekében. Minden falu szállítsa le igényeit addig, ameddig a jelzett összeg elégséges lesz, ezt a határt a községek ne léphessék túl és közigazgatási állandó alkalmazottat még a saját vagyonuk vagy jöve-

delmeik terhére se tarthassanak. A népszámlálás tíz évenként ugyanis megismétlődik és a hozzájárulás ennek megfelelően elég gyorsan követheti a népmozgalmat. Hiszem, hogy ennek a megoldási formának a községek legnagyobb részében nem volna ellensége. Természetesen van olyan község, ahol a szükséglet jóval több a fent irt módon juttatott összegnél, azonban az ily községek számára egyetlen mód a körjegyzőségi szervezet, vagy más községhez való csatlakozás, mert a mai állapot fenntartása mellett nemcsak ők mennek esődbe, hanem magukkal viszik a többi községeket is.

A községek más természetű személyi és összes dologi kiadásai — helyesen felfogva — minden községnek a saját terhe. Ha bír velük a község, jó ha nem. Ő maga gondoskodik oly megoldásról, amellyel megkisebbednek a kötelezettségei. Minden községnek a saját vagyona mindenki számára tabu, felhasználásának ő látja a hasznát vagy kárát. A vármegyei hozzájárulást vettesse ki a megye, kezeltesse a közmunkával, ebadóval egy főkönyvben, álljon az adóív két ívből, első oldalon az állami, másodikon a vármegyei, harmadikon a községi adóztatás számára. A közigazgatás újabb egyszerűsítése esetén vonják valamennyit egységes kezelésbe.

A dologi kiadásokat vegye minden község revízió alá. Terjedjen ez az újra való megállapítás addig a határig, ameddig a községek 30%-ot meg nem haladó pótdóból ki tudnak átmenetileg jönni; azért csak átmenetileg, mert később ennek a 30%-nak sem szabad megmaradnia, ha a községek életképességét nem akarjuk kockára tenni. Hogy miként lehetséges a kiadásoknak ily mélyértékű csökkentése, azt a költségvetési fejezetek felsorolásával legközelebb fogom kifejteni, természetesen annak újra való hangsúlyozásával, hogy valaki, vagy valami kára nélkül magától az elméletől senki sem várhat eredményt.

Düll István
pénztári ellenőr
(Apátfalva, Csanád vm.)

PÉNZÜGY.

A m. kir. Közigazgatási Biróság pénzügyi osztályának ítéletei.

Házadó. 1905/1929. P.

Düledező falak, boltívek, tetőszerkezet gerendákkal és egyéb anyagokkal alátámasztása tatarozásnak tekintendő.

Ítétek. 1914:XLIII. 1. §. 1. b.) 5639/1928.

Egyezségi kísérletre idézés iránt előterjesztett kérelem folytán létrejött egyezségről felvett jegyzőkönyv az 1914:XLIII. t.-c. 1. §. 1. b) pontja szerint esik illeték alá.

1914:XLIII. t.-c. 32. §. (elvi). 12631/1929. P.

Ha a felperes által történt perértékfelemelést az alperes vitássá tette, mindaddig, amíg a peres felek a vitássá tett értékre meg nem egyeztek, vagy a bíróság meg nem állapította az illetéket, az eredetileg megállapított perérték után kell leróni.

1914:XLIII. t.-c. 70. §. 1749/1929. P.

Választott bírósági eljárásban az ítélet hozatalát megelőző eljárásban készült irat illetékmentes.

1914:XLIII. t.-c. 85. §. 6195/1928. P.

Hivatalos felülbélyegzés későbbi keletje egymagában nem bizonyítja az utólagos illetékkivetést.

1920:XXXIV. t.-c. 39. §. 12139/1929. P.

A hagyományost bejelentési kötelezettség nem terheli.

1920:XXXIV. t.-c. 68. §. (elvi.) 1140/1929. P.

Személyjogu gyógyszerári jog értékének halál után való átszállása után hagyatéki illeték nem jár.

1920:XXXIV. t.-c. 117. §. 3863/1929. P.

Ha az állami vagyonátruházási illeték alapjánál a törvényesnél kisebb illetéket vettek alapul (törvényeszerű legkisebb összegnél), úgy a székesfővárost megilleti a jog, hogy a városi vagyonátruházási illeték alapját az állami illetékalaptól eltérően a törvényes illeték alapján követelhesse.

1920:XXXIV. t.-c. 117. §. 16418/1929. P.

A székesfővárosi ingatlan vagyonátruházási illeték kulesának mértéke a vagyonátruházás létrejötte idejében érvényes kules szerint jár.

III. díjj. 9. t. 9437/1928. P.

Az 1920:XXIV. t.-c. 3. §-át a község egy szervét jelentő népművelődési bizottság részére történt szállításkor is alkalmazni kell.

III. díjj. 14. t. 9. pont. 1232/1930. P.

Községi birói állásra való ajánlása községi lakosoknak, mint közérdekű beadvány, illetékmentes.

III. díjj. 54. tét. 6950/1928. P.

Jelzálog lekötéssel kapcsolatos hitelbiztosítéki okirat után kiszabott illetéket nem lehet törölni, ha a jelzálogi bekebelezés megtörtént.

III. szab. 148. §. 12021/1929. P.

Ítétek hibás kiszámítására alapított kérelem a befizetéstől számított 3 év alatt érvényesíthető.

Kezességi szerződés (elvi). 1288/1930. P.

III. díjj. 60. t. Kényszeregyezségi eljárásban kezességi nyilatkozat, az adós és kezes részéről a hitelező elfogadási nyilatkozatának elfogadása nélkül, nem esik okirati illeték alá.

FÖLDMIVELÉSÜGY.

A községi vadászterületek hasznosítása.

Szatmár, Ugoesa és Bereg k. e. e. vármegyéknek 83—1930. jkvi. sz., 1849/1930. alisp. sz. szabályrendelete, melyet a belügyminiszter 132.160/1930. VIII. szám alatt láttamozott, a községi vadászterületek hasznosítása körül követendő eljárásról a következőket rendeli:

Az 1883:XX. t.-c. 3. §-a értelmében a vadászati jogot az egyhatárbeli kisebb földbirtokosok és a községgel közigazgatásilag egyesített puszták tulajdonosai, ha birtokaik önálló vadászterületet nem alkotnak, a községgel együtt haszonbérbe adni kötelesek. Két, vagy több községi vadászterület együttesen haszonbérbe nem adható. A községi képviselőtestület elhatározhatja, hogy a községi vadászterület két, vagy több részben hasznosítja, az így megosztott vadászterületek azonban egyenként 2000 kat. holdnál kisebbek nem lehetnek.

A volt urbéres közönségnek és közbirtokosságnak közös és osztatlan területét — ha a birtokosság közgyűlése úgy határozott, — a községi vadászterületbe be kell foglalni és azzal együtt kell haszonbérbe adni. Az említett módon történt haszonbérbeadás esetében a községi előljáróság az urbéreseket, vagy a közbirtokosságot birtokarány szerint megillető haszonbérösszeget ezek rendelkezésére köteles bocsátani; egyébként a szabályrendelet rendelkezései irányadók.

A községi vadászterületet rendszerint nyilvános árverés útján kell haszonbérbe adni. Ha a község érdeke kivételesen ezt javasolná, a községi vadászterület szabad kézből is haszonbérbe adható, a községi képviselőtestületnek erre vonatkozó határozatához azonban a törvényhatóság jóváhagyása szükséges. Az alispán a megkötött szerződést csak a törvényhatóság említett hozzájárulásának elnyerése után hagyhatja jóvá.

A haszonbérleti szerződés kezdete augusztus hó 1.; időtartama 10 év. A haszonbérbeadásnak mindig az augusztus hó 1-ét közvetlenül megelőző általános vadászati tilalom ideje alatt kell megtörténnie.

Ha a községi vadászterületnek nyilvános árverés útján való haszonbérbeadása van tervbe véve, a község képviselőtestülete a legutóljára kötött vadászati szerződés lejáratát előttről legalább egy évvel a községi előjáráság előterjesztésére és az 1886:XXII. t.-c. 112. §-ában foglalt rendelkezések figyelembevételével mellett határozati-lag megállapítja:

a) a községi vadászterület haszonbérbeadása érdekében megartandó nyilvános árverés pontos helyét és idejét,

b) a kikiáltási árat,

c) az árverezők által az árverést vezető kezeihez letétbe helyezendő bánatpénz összegét,

d) a feltétlenül kötelező következő kikötéseket:

1. a haszonbérő a vadászati jogot alhaszonbérletbe még a község beleegyezésével sem adhatja, ugynevezett élvezeti jegyeket üzletszerűen sem a haszonbérlet egész tartamára, sem egyes vadászati idényre, vagy vadászatra ki nem adhat,

2. a haszonbérő a szerződés aláírásakor egy évi haszonbérösszegnek megfelelő óvadékot köteles letenni. Az óvadékot készpénzben, terményben, vagy termény értékében kell megállapítani. Az óvadékot mindenkori az utolsó évi haszonbérösszeg fizetésénél kell betudni, az óvadékért azonban haszonbérlet törvényes kamat illeti meg; az óvadék betétkönyvvel is elhelyezhető.

A most részletezett megállapítással egyidejűleg a községi előjáráság kijelöli azt a két községi képviselőtestületi tagot, akik a községi bírónak vagy helyettesének vezetésével és a községi jegyzőnek hivatalból való közreműködésével mellett megajánló nyilvános árverésen mint tanúk szerepelnek. Ezek helyettesítéséről, akadályoztatásuk esetén, a községi előjáráság gondoskodik.

E szabályrendeletben felsorolt és a haszonbérőkre kötelező minden feltételt és korlátozást a vadászati haszonbérleti szerződésnek lényeges pontjainál kell tekinteni. Ezeket a szerződésekbe oly kikötéssel kell befoglalni, hogy nem teljesítésük esetén a haszonbérbeadó község a szerződés egyoldalú felbontására jogosult.

Az árverési feltételekbe olyan kikötések, melyek a vadászati törvény kifejezett rendelkezéseivel ellentétben állanak, vagy amelyek az árverés eredményének, illetőleg az elérhető bérösszeg mértékének csökkentésére befolyással bírhatnak, fel nem vehetők.

Az árverés idejét akként kell megállapítani, hogy az árverés eredményének hatósági felülvizsgálásához, esetleg fellebbezések felülvizsgálatahoz szükséges idő a legutolsó haszonbérleti szerződés érvényességének megszűntéig a hatóságnak rendelkezésére álljon.

A nyilvános árverést a községben magában, még pedig rendszerint a község házában kell végrehajtani, tehát körjegyzőségekben a körhöz tartozó községek vadászterületeinek nyilvános árverés útján való haszonbérbeadására a körjegyzőség székhelye nem jelölhető ki.

A községek nincsenek korlátozva abban, hogy a községi vadászterület haszonbérbeadása alkalmával a vadászat gyakorlását illetőleg a helyi viszonyoknak és a közgazdasági érdekeknek megfelelő, a vadászati törvénnyel ellentétben nem álló és e szabályrendeletben fel nem sorolt további megszorító feltételeket kössenek ki.

Zárt ajánlat, kellő bánatpénz letétbehelyezése mellett, az árverés rendjén csak akkor vehető figyelembe, ha az árverési feltételek zárt ajánlatok elfogadását kielégítően helyezték.

Utóajánlatnak helye nincsen és azt hivatalból vissza kell utasítani.

Az árverés elrendelése után a községi előjáráság árverési hirdetményt bocsát ki, amelynek tartalmaznia kell az árverés tárgyát, idejét, helyét és egyéb árverési feltételeket. Az árverési hirdetménynek a vármegyei Hivatalos Lapban való közzétételéről a községi előjáráság gondoskodik; annak közhírrététele céljából a szomszédos községek előjáráságait is megkeresni és ezt igazolni tartozik.

Az árverést vezető községi bíró, vagy helyettese gondoskodni tartozik, hogy az árverés az ehhez illő komolysággal és az árverési feltételek szerint történjék, hogy továbbá az árverelők között az árverés kedvező eredményének meggyőztetését célzó összejátás megakadályoztassék.

Nyilvános árverésen csakis élőszóval tett ígérek vétetnek figyelembe. Vadászterület haszonbérője nem lehet olyan egyén, s az árverésen nem vehet részt az, aki nem nagykorú, akinek vadászjegye, továbbá akinek

fegyvertartási, vagy vásárlási engedélye nincsen, vagy „aki vadászati kihágás elkövetése miatt jogerősen elítélte és nevezettől a fegyver jogerős határozattal elkoboztatott és fegyvertartási engedélye visszavonatot”.*

Árverést vezető községi bíró, vagy helyettese az árverésen mint árverező részt nem vehet.

Az árverés vezetője és a két tanu az árverés megartott előtt az árverés helyéről nem távozhatnak el.

Az árverés lefolyásáról jegyzőkönyvet kell készíteni, melyet az árverés vezetője a községi jegyző, a tanuk és az árverező irnak alá.

Az árverés megartott után az árverési jegyzőkönyvet az elismervény ellenében beszedett bánatpénzsekkel együtt be kell terjeszteni a községi képviselőtestülethez, amely az árverés eredménye tárgyában az árverés napján, de legkésőbb az ezt követő napon belül határozatot hoz és intézkedik, hogy a községi előjáráság melyik árverezővel kösse meg a haszonbérleti szerződést. A határozatnak a községi előjáráság sürgősen megfellelni köteles. A szerződés megkötése után annak az árverezőnek, kinek árverésen tett ajánlata nem fogadtatott el, a bánatpénzt az elismervény átjuttatása után ki kell adni, az így megsemmisített elismervényt pedig az iratokhoz kell esatolni.

Ha a községi vadászati jog haszonbérbeadása céljából megartott nyilvános árverés eredményét a községi képviselőtestület kielégítőnek nem találja, kellő megokolással az árverés eredményétől a jóváhagyást meg is tagadhatja és kedvezőbb eredmény reményében újabb árverést rendelhet el. A község idevonatkozó határozata ellen irányuló fellebbezés a határozat végrehajthatóságára nézve felfüggesztő hatállyal bír.

A haszonbérleti szerződést és az árverési feltételeket megállapító, továbbá az árverés eredménye tekintetében döntő képviselőtestületi határozatokkal, az ezekre vonatkozó hirdetési bizonylatokkal, esetleges fellebbezésekkel és egyéb keletkezett iratokkal felszerelten az illetékes főszolgabíró útján és ez utóbbinak indokolt javaslatával együtt további eljárás céljából az alispánhoz kell betérjeszteni.

Az alispán a haszonbérleti szerződést, ha az árverési eljárás szabályszerűen és a község érdekei tekintetéből kielégítőnek találja, jóváhagyja, ellenesetben annak jóváhagyását indokolt véghatározattal megtagadhatja.

A községi képviselőtestület a községi vadászterület haszonbérbeadása iránt megartott árverésen tett legmagasabb ígéretet csak kivételesen s csakis abban az esetben mellőzheti, ha a szerződésből folyó köteleességek pontos betartására, nemkülönben a vadászati jognak okszerű gyakorlására s ezzel karöltve a vadászterület vadállományának fenntartására, ápolására és szaporítására nézve a legmagasabb ígéretet tevőnél a kellő biztosíték hiányzik és az említett körülmények fennforgása kellőleg beigazolható.

A haszonbérleti összeget minden év február hó 1-ig kell kifizetni. A haszonbérleti szerződés megkötése alkalmával az egy évi haszonbérnek megfelelő biztosítékot le kell tenni és a szerződéssel járó bélyegköltséget is meg kell fizetni. A községi előjáráságok a községi vadászterület hasznosítása érdekében előttről kötelezettségeiknek soronkívül tartoznak eleget tenni.

A vadászatot a haszonbérő maga személyesen és vendégei által gyakorolhatja.

A vadászterületet még a község engedélyével és még akkor sem szabad alhaszonbérletbe adni, sem arra élvezeti- vagy részjegyeket kiadni, ha az élvezeti, illetőleg részjegyek kiadása nem üzletszerűen történik.

A haszonbérő tartozik a vadászterület megfelelő őrzéséről gondoskodni.

Ha a haszonbérlet terület 2000—5000 kat. hold nagyságu, azon a vadállomány gondozása végett a haszonbérő egy alkalmas, lehetőleg vizsgázott vadórt, ha pedig a terület 5000 kat. holdnál nagyobb, ugy minden következő 5000 kat. holdig még egy vadórt köteles tartani. Ha a haszonbérő szomszédos területet haszonbérlet, vadórt akkor is tartozik tartani a most említett számban, ha ez a terület a szomszédos területtel összesítve éri el azt a mennyiséget, amely a vadórt tartásának az előbb mondottak szerint feltétele.

* A fentebb idézőjelek közé tett részt a szabályrendelet szövegéből szószerint idézzük. Ez a rész nem eléggé világos; tulszigorunk tartjuk a rendelkezést, ha a vadászati kihágás miatt jogerősen elítélre minden időbeli és egyéb korlátozás nélkül vonatkozik. (A szerk.)

A vadőrrel kötött szerződést az érdekelt községek útján be kell mutatni a főszolgabíróhoz. Vadőr csak olyan egyén lehet, aki büntetlen előéletű, életének 24 évét betöltötte s minden tekintetben megbízható.

A bérlő díjazás mellett mező- és erdőőröket is jogosított a vadállomány gondozásával és őrzésével megbízni.

Ha mezőőr vadászati kihágásért elítéltetett, a haszonbérbeadó község tartozik az elítéltet állásából elbocsátani és helyébe mást fogadni. Ezt a kikötést a mezőőr szerződésébe be kell foglalni. Ha pedig erdőőrt ítél el a hatóság vadászati kihágás miatt, ezért ellene a fegyelmi eljárást meg kell indítani.

A községi előjáróság tartozik a haszonbérlet területen legalább két szembetűnő helyen (leginkább a faluból kivezető helyen) alkalmazott táblán figyelmeztetni a lakosságot, hogy kutyát a határba, mezőre, erdőre kieresztelni vagy kivinni, valamint mindenféle hasznos madarak fészkeit, tojásait, fiait elszedni pénzbüntetés terhe alatt szigorúan tilos. A rókakotorékokat, amennyiben azok tudomására jutnak, köteles a haszonbérlet minden év április hó végén kiásatni, vagy más módon saját költségén megsemmisíttetni.

A községi előjáróság köteles a községi lakosokat beltelkeken, kertekben a szarkák és tarka varjúk fészkeinek pusztítására felhívni.

A haszonbérlet a területekre került hasznos vadról minden haszonbérleti év végén pontos kimutatást tartozik a községi előjárósághoz benyújtani, amely azt a főszolgabíróhoz továbbítja.

Hajtó- (kőr-) vadászatot a vadászterületnek ugyanazon a részén minden évben csak egyszer szabad tartani. Ott, ahol a vadállomány esökkenő, a főszolgabíró a körvadászatot teljesen meg is tilthatja. Szólókben a szüret befejezéséig a vadászat tilos.

A haszonbérlet köteles minden második évben 1000 holdanként legalább négy más vidékről hozott nyulat, lehetőleg 1:1 ivararányban, továbbá sik, illetőleg mezei területre szarvasokat 1000 holdanként 2 pár foglyot a földművelésügyi minisztérium útján igényelni és kitalás esetén azokat kibocsátani. A kibocsátásnak a községi előjáróság vagy megbízottja jelenlétében azon a területre szarvasokat kell megfogtatni, amely a következő időnyben kiméleti terület lesz. A nőstény nyulak füleinek kétharmadrészét a kieresztés előtt le kell vágni, hogy ezek felismerhetők és a tenyésztés érdekében megkímélhetők legyenek.

A haszonbérlet köteles a kártékony szőrmés és szárnyas vadat a fennálló rendelkezések keretében megszabott feltételek és óvrendszabályok megtartása mellett méreggel is irtani. Ha ennek a kötelezettségének felszólítás útján sem tenne eleget, az alispán a mérgezést a haszonbérlet költségére elrendelheti. A vadállomány fenntartásának biztosíthatása végett a vadászat céljára haszonbérlet területnek a vad tenyésztésére alkalmas ötdrészét, évenként váltakozva, más-más helyen kiméleti (véd-) területnek kell kijelölni; e kiméleti területen hasznos vadra vadászni tilos.

A haszonbérlet köteles a mezei területeken november hó 15-ig fogoly- és — ha a területen fácán is honos — fácánetetőket felállítani s ezeket a tél megszűntéig élelemmel rendszeresen ellátni. Nagy havazás esetén tartozik a haszonbérlet a nyulak etetéséről is (kis köteg lucernának fákra, bokrokra kiakasztásával) gondoskodni.

Ha a haszonbérlet a kijelölt védterületen ejt el hasznos vadat, akkor kártérítés fejében köteles a vad élő értékét a községnek megtéríteni. Ha ezt tenni vonakodnék, a község jogosított a kártérítési összeget a haszonbérlet által letett biztosítékból levonni és ekként magát kártalanítani.

A községnek községi vadászterületek haszonbérbeadására irányuló minden megállapítását és intézkedését, kivéve a szabad kézből való haszonbérbeadást, a törvényhatóság központi szervei közül az alispán bírálja el.

A községi előjáróság és községi rendőrség kötelezettsége a szerződési kötelezettségek betartásának ellenőrzése. Az előjáróság ez irányban tett tapasztalairól esetenként, évenként azonban legalább egyszer, a községi képviselőtestületnek jelentést tenni tartozik.

A szabályrendelet életbelépte előtt kötött haszonbérleti szerződések lejártá után a községi vadászterületeket a szabályrendelet rendelkezéseinek figyelembevétele mellett akként kell haszonbérbeadni, hogy az újabb haszonbérlet lejártá a 10-ik bérleti év elmúltát követő augusztus hó 1-ére essék.

IPAR- ÉS KERESKEDELEMÜGY.

Papucs készítőknél, cipészeknél és eszmiadiáknál vásárokon külön-külön sorban való elhelyezése.

A m. kir. kereskedelmi miniszternek 136.579/1931. K. M. sz. körrendelete szerint arra kell utasítani az I. fokú rendészeti hatóságokat, hogy az 1884:XVII. t.-e.-be iktatott ipartörvény módosításáról szóló 1922:XII. t.-e. 13. §-a 9. pontjának, illetőleg az 1923. évi 78.000 számú K. M. körrendelet 28. §-ának, amelyek értelmében a papucsos (papucskészítő) ipar jelenleg külön ipart képez, a vásári árusítási helyek kijelölésénél is szerezzenek akként érvényt, hogy a papucsosokat is, valamint a cipészeket és eszmiadiákat is külön-külön sorban helyezték el és vásárok alkalmával sem a papucsosoknak a cipészek soraiban, sem pedig a cipészeknek a papucsosok soraiban való árusítását, illetőleg elhelyezkedését ne engedjék meg. Megjegyzi még a körrendelet, hogy amennyiben a vásárokon olyan cipész, illetőleg eszmiadia iparosok jelennének meg, akik az 1922:XII. t.-e. életbelépése előtt papucskészítéssel is foglalkoztak és iparigazolványaikat most a papucsiparra is kibővítették, a papucsárúkat ezek is ezentúl a papucsiparosok között árusíthatják.

IRODALOM.

A földteherrendezés előmozdításáról szóló új jogszabályok összeállítása és kommentárja.

A Magyar Törvények Grill-féle kiadásának 62. füzeteként jelent meg dr. Hokkes Zoltán és vitéz dr. Juhász Jenő ügyvédek tollából a földteherrendezés előmozdításáról szóló 1931:VIII. t.-e. és az ennek végrehajtása tárgyában kiadott 1900/1931. M. E. sz. rendeletet tartalmazó összeállítás és az említett jogszabályokra vonatkozó kommentár. A magyar falu életét oly nagy mértékben érintő új földteherrendezés joganyagának közlését a műben rövid bevezetés előzi meg. Ebben a szerzők az 1931:VIII. t.-e. javaslatára vonatkozó általános indokolás egyes részeinek idézése, továbbá az ezekkel a részekkel összekötésbe hozott saját magyarázatok útján világítják meg a törvény nagy jelentőségét és közérdekű céljait. Lényege ezeknek a fejtegetéseknek, hogy a földműves társadalmi rétegekről a törvényvel elért gazdasági fejlődés a társadalom egyéb rétegei érdekeinek is javát szolgálja és lényegében a fennálló kényszerregyeztési jogszabályokkal, a földbirtokra vonatkozó különleges szempontokat is figyelembe véve, összhangban áll.

A törvény rendelkezéseit a szerzők fejezetekbe tagolták akként, hogy egy-egy fejezet főcíme után tömören utalnak a fejezetben foglalt szabályozás anyagára, ezután közlik a megfelelő törvényszakaszokat és a törvény végrehajtási rendeletének vonatkozó §-ait, a fejezet végén pedig bővebb kommentárt adnak. A kommentár készítésének gyakorlati szempontból igen hasznos módját találták meg a szerzők, amikor a törvény- és rendeletsszövegnél jegyzetre utaló számok alkalmazásával tüntetik fel azt, hogy hol láttak szükségesnek bővebb magyarázatot. A szám elvezet a kommentár megfelelő részéhez. Ezen a módon az olvasónak, aki a jogszabályt a most ismertetett könyvecskeben olvassa, mindjárt a jogszabály olvasása közben szemébe ötlük az, hol talál őt érdeklő kérdésben részletes magyarázatot.

A nagy gyakorlati érzékkel szerkesztett könyvecske kétségtelenül hasznos utmutatója lesz a földteherrendezésben érdekelt gazdáknak és ezek tanácsadóinak.

N. I.

KÉRDÉSEK ÉS VÁLASZOK.

(E rovatban csupán éves előfizetőinknek közigazgatási szakba vágó kérdéseire adunk véleményt. A községek és jegyzőségek előfizetése jogán csak azokat a kérdéseket vesszük figyelembe, melyek a jegyző, illetőleg vezető jegyző ellenjegyzésével is el vannak látva. A névtelen vagy illetéktelen kérdéseket mellőzzük. Az adott véleményekkel a kérdést eldöntöttnek nem tekintjük s arra minden tárgyalagos észrevételnek tért nyitunk.)

I.

Egy városban lakó orvos a szomszéd község körorvosi teendőit is ellátja. Ebben a minőségében gyakran kell községeit meglátogatnia, amit ő saját gépkocsijával végez el. A város — arra való tekintettel, hogy határon kívülről érkezik vissza — a belépés alkalmával meg akarja vámolni, mert községi alkalmazott részére az 1890:I. t.-e. 99. §-a nem állapít meg vámmentességet.

Ó viszont az idézett törvényszakasz II. pontjára hivatkozik, amely szerint „az országos vagy községi közmunkát teljesítő egyének és fuvarok vámmentesek”. Érvelése szerint neki községi előfogát járna, amely őt a községeibe szállítaná és így községi közmunkát végezne, tehát a vámfizetés alól mentesülne; előfogát helyett azonban ő a saját gépkocsiján jár: így ezt is megilleti a vámmentesség. Tudomásom szerint községi közmunkát csak utak építésénél használnak fel, tehát az előfogát nem teljesít közmunkát, de az előfogatok vámkötelezettsége a következő elvi határozatokból kitűnik: „Községi jegyző azon a címen sem igényelheti az állami tisztviselőket megillető vámmentességet, hogy egyszersmind állami anyakönyvvezető is”. (Kb. 98. jul. 5. 939. II. 60.) „Állami adót szállító községi előjárók és fogataik vámmentesek”. (1903. nov. 5. 85. 713. sz. K. M. r. R. T. 2515.) Elz utóbbi döntvényből következne, hogy községi alkalmazottak fogatai általánosságban nem mentesek, csak akkor, ha állami javakat szállítanak.

Válasz. Az idézett törvényes rendelkezésből és közigazgatási bírósági döntésekből is kitűnik, hogy a törvény csak az állami és törvényhatósági tisztviselőknek, továbbá a közutak építését és fenntartását célzó közmunka szolgálatot teljesítő egyéneknek és járműveknek akarta biztosítani a vámmentességet. A községi előjáróknak és alkalmazottaknak pedig még abban az esetben sem biztosította, ha szolgálati működést folytatnak. Ebből következik, hogy a községi körorvos nem igényelhet vámmentességet, még ha hivatalos utazást végez is, mert azt a törvény nem engedélyezi. Fogatát vagy autóját pedig azért nem lehet közmunkát végző járműnek tekinteni, mert a közmunka (közérő) csak az 1886:XXII. t.-c. 133. és 136. §-ában megjelölt célokra rendelhető ki. Az előfogatok vámmentességét is nem az előfogát, hanem a rajta ülő (katonai, törvényhatósági) személy jellege határozza meg. (147.)

II.

A vármegye alispánja gyermekeim nyári szünidőre szóló arcképes igazolványainak érvényesítési díja fejében a község pénztárából kifizetett 2—2 P visszatérítést rendelte el és csak abban az esetben hajlandó eltérni attól, ha e díjakat a község szabályrendeletileg magára vállalja. E díjaknak a község által való viselését belügyminiszteri rendelet szabályozza. A vonatkozó eredeti rendelet irattáromból elveszett. Kérem annak szíves közlését, jogos-e az alispánnak ez a rendelkezése?

Válasz. A vasúti arcképes igazolványok után járó térítmenyt a község csak a jegyző és a felesége után fizeti. A többi családtagok arcképes igazolványa után azonban nem. A gyermekek szünidei arcképes igazolványa kiállítás díjának a község terhére felszámítása a község erre vonatkozó külön képviselőtestületi határozata nélkül tehát megengedhető nem volt s mint alap-talan kifizetés, visszatérítendő. (128/1.)

III.

Már számtalan esetben volt vita a törvényhatóság által jóváhagyott községi szabályrendeleteknek amaz intézkedése, amely a telekkönyvi beadvánnyal és általában hivatalos ténykedéssel nem járó magánmunkálatok végzését egy bizonyos jegyző hatáskörébe utalja. A Magyar Közigazgatás már ismételtelen megvilágította ezt a kérdést, de még mindig akadnak olyanok, akik a választ jog és törvényszerűség szempontjából helytállónak nem fogadják el. Kérdés, hogy a községi szabályrendeletekbe ily korlátozások felvehető-e és ha felvették és jóváhagyattak, bírhatnak-e azok kötelező jögerővel?

Válasz. A községi jegyzők magánmunkálati jogát a Községjegyzői Ügyviteli Szabályzat VII. fejezete és ezzel összhangzó vármegyei szabályrendeletek szabályozzák. A községnek jogában áll a jegyzőket a magánmunkálatok végzésétől bizonyos feltételek alatt eltiltani, de véleményünk szerint a községben alkalmazott jegyzőknek egymáshoz való viszonyát a község szabályrendelettel sem érintheti. Ezt a viszonyt sértő szabályrendelet jóváhagyása ellen a belügyminiszterhez jogorvoslatnak van helye. Természetesen az ő állásfoglalásától függ, hogy az egyes jegyzők magánmunkálati korlátozásának helyet ad-e vagy sem. (128/2.)

IV.

Van-e jogszabály arra, hogy valaki, akinek a községbe költözése nem kívánatos, a község békéje és nyugalma szempontjából, a községből kitiltassék?

Válasz. A községben való letelepülés az 1886:XXII. t.-c. 9. §-a értelmében az állampolgárnak joga. Ettől a jogától, vagy a lakhatási jogától senki meg nem fosztható. Csak a Toloneszabályzat 12. §-ában felsorolt okok valamelyike alapján utasítható ki rendőrható-ságilag az, akinek a községben tartózkodása nem kívánatos. Kiutasítható továbbá a községből az is, akit a munkakerülőkről szóló törvény alapján tiltottak ki a községből. Külföldi azonban csak rendőrható-sági engedély alapján lakhatik, vagy települhet valamely községben. (163.)

V.

Határunkban az egyik dűlőutat a szomszédos uradalom eselédsege is használja, mert rendszeresen ezen az uton fuvaroznak, amelyen át közelebb jutnak a tanyához. Az uradalom azonban nem járul hozzá a mezei közös dűlőút fenntartásához, mivel a tanya más uton is megközelíthető. Meg lehet-e tiltani az uradalom eselédsegeinek a szóban levő dűlőuton a járművekkel való átjárását?

Válasz. A közös mezei dűlőuton mindenki szabadon járhat és fuvarozhat. Akik azonban a közös mezei dűlőutat rendszeresen használják, az utfenntartói érdekeltsegekbe bevonhatók és a fenntartási költséghez hozzájárulásra kötelezhetőek. (164.)

VI.

A Rendeletek-tára 1929. évi 2086. oldalán foglalt Bábautasítás 2. §-a miként értelmezendő; nevezetesen az ott felsorolt bábaeszközöket, bábakönyvecskét, szublimátot stb. a bába a saját költségén tartozik-e beszerezni, avagy ezeket a község köteles a közpénztárból megvenni és a bábának rendelkezésére bocsátani? Nézetem szerint a bábák fizetésének az 1928:II. t.-c.-kel történt rendezése óta a fent hivatkozott összes dolgot a bába a saját pénzén köteles megvenni s azok az ő tulajdonát alkotják.

Válasz. A bába szükséges felszerelését saját maga tartozik beszerezni és az tulajdonát alkotja. Szegény bábáknak, akik felszerelésüket vagyoni viszonyaik miatt beszerezni nem tudják, az a bábaintézet, amelyik őket kiképzí, ingyen felszerelést ad. Ezt azonban az oklevél kiadása előtt kell kérni, mert azután többé ezt a kiképző intézettől igényelni nem lehet. (110.)

VII.

Az 1927:XX. t.-c. kötelezőleg kimondja-e a háztartási alkalmazottak biztosítását akár a gazdánál, akár egyéb foglalkozású egyéneknél, akár városokban, akár bármily csekély lakosságú falukban baleset és betegség ellen?

Válasz. A háztartási alkalmazottak az 1927:XXI. t.-c. 5. §-a első bekezdésének 1. pontja értelmében nemre, korra, állampolgárságra és a javadalmas nagyságára tekintet nélkül betegségi biztosításra, ugyanezen törvény 56. §-ának negyedik bekezdése értelmében pedig baleseti biztosításra kötelezettek. A biztosítási kötelezettség szempontjából ellenkező kifejezett törvényes rendelkezés hiányában közömbös az a körülmény, hogy a biztosítási alkalmazott gazdánál, vagy más foglalkozású egyénnél, városban, vagy bármily csekély lakosságú községben van foglalkoztatva. (155.)

VIII.

1. Az egyetemi klinikákon elhaltak hozzátartozói, hivatkozva teljes vagyontalanságukra — sokszor ezt okmányokkal is igazolják — és halottjuk eltemetéseire ingyen sirhelyet és koporsót kérnek tőlem. A helyi illetőségűekre és itteni lakosokra ezt a kérelmet indokoltnak is tartom. De sokan vannak a klinikákon elhaltak közül, kik csak gyógykezelésre jöttek városunkba s ha ezek itt elhalnak, hozzátartozóik szintén kérik a sirhelyet és koporsót. Több esetben ilyenek részére is kiadtam azokat s a felmerült költség megtérítését kértem az illetőségi községtől. Pár község ezt megtagadta, állítván, hogy ők azt megtéríteni nem tartoznak. Kérem közölni, van-e erre az esetre valamilyen döntvény vagy rendelet s kérem annak számát is közölni.

2. Vannak városunkban olyan egyének, kik faluról jöttek be itt lakó tehetős gyermekükhöz, kik azonban őket eltartani nem hajlandók s így hozzám fordulnak

segélyezésért. Van-e döntvény vagy rendelet arra nézve, hogy az ily gyermekektől a szülők részére megtérítéssel adott segély közadók módjára behajtható? Vagy csak polgári per útján lehet-e őket arra szorítani?

Válasz. 1. A kórházakban (így klinikákon is) elhaltak eltemettetéséről, amennyiben az illető hozzátartozói erről nem intézkednek, a kórház és nem a város (község) tartozik gondoskodni a 35.000/1902. sz. kórházi szabályrendelet (l. Magy. Rend. Tára 263. old.) 21. §-a értelmében. (Útmutatásul szolgál ugyane szabályrendelet 65. §-a is.)

2. A fel- és lemenő ágbeli rokon hozzátartozóját eltartani köteles, amennyiben az elaggott vagy keresetképtelen. Erre azonban, ha a hozzátartozók azt teljesíteni nem akarják, csak az eltartást igénylő által indítandó per útján kötelezhető. (145.)

IX.

Egy görögkatolikus egyén egy római katolikus leánnyal házasságot kötött. A házasság megkötése után körülbelül 10 év múlva a férj pápai engedéllyel szertartást változtatott, vagyis római katolikus ritusra lépett át. A ritusváltotataskor a családban egy 8 és egy 9 éves gyermek volt. Kérdés, hogy a 7 éves felüli gyermekek ritusváltotatása miképpen vezetendő be az állami anyakönyvbe?

Válasz. A magyar államjog a szertartás megváltoztatását nem tekinti vallásváltotatásnak. Emiatt arról az 1868 : LIII. t.-e. nem intézkedett, hanem arra nézve az 1914. évi október 4-én 23.034. sz. kir. intézvény irányadó. A különböző szertartású katolikusok ugyanis nem egymástól különböző vallásfelekezetek, hanem mindannyian egy és ugyanazon római katolikus egyháznak tagjai. Mint ilyeneknek egymásköztí vallási viszonyai a római katolikus egyház belügyét képezik s azokat az egyház általános érvényű intézkedései, hazánkban pedig az apostoli kir. főkegyuri jog alapján az idézett intézvény szabályozta. Eszerint a kánonjogilag engedélyezett ritusváltotatás nem esik a gyermekek áttérését korlátozó jogszabályok alá és ha a ritusváltotatás hiteles okiratokkal be van igazolva, annak a 7. életévüket meghaladott gyermekek születési anyakönyvébe való bejegyzése — amennyiben a kérelem az A. U. 56. §-ának negyedik bekezdésében foglaltaknak megfelelően terjesztik elő — törvényes akadályba nem ütközik. Ebből az is következik, hogy az atya átlépése a másik szertartásra a 7 éven felüli gyermek átlépésére nem hat ki, hanem az minden ilyen gyermekre nézve külön engedély tárgya. Ha tehát a pápai engedélyben a gyermekek átlépése nincs engedélyezve, akkor azok átlépésének engedélyezését külön kell a szentszéknél kieszközölni és az anyakönyvvezető előtt külön kell igazolni. (157.)

HIRDETÉSEK

684/23—1931. ikt. szám.

Békés vármegye alispánja.

Pályázati hirdetmény.

Békés vármegye törvényhatóságánál üresedésben levő **egy közig. gyakornoki állásra** országos pályázatot hirdetek. Az állásra megkívánt elméleti képesítést az 1929:XXX. t.-e. 65. §-a írja elő, javadalmát pedig a 69. §. (11) bekezdése határozza meg.

Felhívom mindazokat, akik ezt az állást elnyerni óhajtják, hogy a Várm. Ügyv. Szabályzat 3. és 4. §§-ai értelmében szabályszerűen felszerelt pályázati kérvényüket **május hó 18-án délután 2 óráig** a vármegye főispánjához címezve, nálam nyújtsák be.

Később érkező kérvények figyelembe nem vétetnek.

Gyula, 1931 április 30.

Dr. Márky, alispán.

KÖZSÉGI JEGYZŐI PÁLYÁZATOK.

1463/1931. K. szám. Nyirbaktai járás főszolgabirája.

Szabolcs vármegye nyirbaktai járásához tartozó, elhalálozás folytán megüresedett **leveleki közigazgatási állásra** pályázatot hirdetek és felhívom mindazokat, akik ezt az állást elnyerni óhajtják, hogy képesítésüket, eddigi alkalmaztatásukat, erkölcsi és politikai megbízhatóságukat igazoló okmányokkal felszerelt pályázati kérvényüket **f. évi május hó 22-ig** adják be.

A közigazgatási állás javadalmazása a 62.000/1928. B. M. számú rendelettel megállapított fizetés és természetbeni lakás.

A választás határnapjának kitűzése iránt miniszteri hozzájárulás után, külön fogok intézkedni.

Nyirbaktai, 1931 április 22.

2—2

Kubinyi, főszolgabíró.

2973/1931. szám. Miskolci járás főszolgabirája.

Nyugdíjazás folytán megüresedett **sajókereszturi községi jegyzői állásra** pályázatot hirdetek.

Felhívom mindazokat, kik ezt az állást elnyerni óhajtják, hogy képesítésüket, eddigi alkalmaztatásukat, személyi és politikai megbízhatóságukat igazoló okmányokkal felszerelt pályázati kérvényüket hozzám **f. évi május hó 20-ának délután 2 órájáig** adják be.

Az elkésztett beadott vagy kellően fel nem szerelt pályázati kérvényeket nem veszem figyelembe.

Az állás javadalma a 62.000/1926. B. M. sz. rendelet szerint járó fizetés, természetbeni lakás és II kat. hold 559 □-öl föld és rét haszonélvezete.

A választás határidejét később fogom megállapítani.

Miskolc, 1931 április 29.

1—2

Maklár, főszolgabíró.

KÜLÖNFÉLÉK.

2608/1931. K. szám. Kiskunfélegyháza járás főszolgabirája.

Pest-Pilis-Solt-Kiskun vármegye kiskunfélegyháza járásához tartozó **Szank nagyközségben** elhalálozás folytán megüresedett **községi irnok-végrehajtói állásra** pályázatot hirdetek.

Az állás javadalma a 62.000/1926. B. M. számú rendeletben megállapított kezelői fizetés és lakhér.

Felhívom a pályázni óhajtókat, hogy iskolai képzettségüket, eddigi működésüket, kifogástalan erkölcsi és politikai magatartásukat igazoló okmányokkal felszerelt kérvényüket hozzám **f. évi május hó 15-ig** annál is inkább nyújtsák be, mert a később érkező kérvényeket figyelembe venni nem fogom.

A választás megtartása iránt később fogok intézkedni.

Kiskunfélegyháza, 1931. évi április hó 29-én.

F. Szabó Dezső, főszolgabíró.

AJÁNLATOK

Közvetéssel díj 20 szög 80 fillér, 40 szög 1 Pengő 60 fillér, 40 szög meghaladó ajánlatot egyáltalában nem tesszünk közzé. Kérjük a közlési díjat **készpénzben** (esetleg **postabélyegekkben**) mindig előre beküldeni. Az ajánlatok végleges szövegezéséhez való jogunkat fenntartjuk. Kiadónkhoz küldendő **jelzés** levelek kezelésére nem válalkozhatunk.

Alkalmazást keresnek.

Kisegítő. Azonnali állandó alkalmazást keres teljes munkabíró ny. jegyző, aki az iroda önálló vezetésére is ajánlkozik. Ajánlatok Debrecen, Teleki-u. 9. sz. alá Lehocky János címére küldendők.

1—2

Kiadótulajdonosok: **dr. Némethy Károly és dr. Ruffy Pál.**